

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра технології виробництва продукції тваринництва
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан біологічного-технологічного факультету
доцент І.М. Мринський
“ 24 ” 02 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Тваринництво і бджільництво»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність: 201 «Агронія»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: «Агронія»
(назва спеціалізації)

Факультет: агронічний
(назва факультету кафедри)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Тваринництво і бджільництво» для здобувачів
(назва навчальної дисципліни)
вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою «Агрономія»
спеціальності 201 «Агрономія»

Розробники: Корбич Н.М. - доцент, кандидат с.-с. наук;
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри
технології виробництва продукції тваринництва

Протокол від «24» 08 2019 року № 1

Схвалено методичною комісією факультету
Протокол від «28» 08 2019 року № 1

Схвалено на Вченій раді агрономічного факультету
Протокол від «28» 08 2019 року № 1

Затверджено на Вченій раді університету
Протокол від «_____» _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри

(підпис)

О.В. Ведмеденко

(прізвище та ініціалі)

«24» 08 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»	Варіативна	
Змістових частин - 2	Спеціальність: 201 «Агрономія»	Рік підготовки	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		2019- й	2019-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи студента - 3		7-й	7-й
	Освітній рівень: перший «бакалаврський»	Лекцій	
		22 год.	10
		Практичні, семінарські	
		24 год.	10
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		44 год.	70 год.
	Індивідуальні завдання: ____год.		
	Вид контролю: залік		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - 50:50 для заочної форми навчання – 25:75

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Спеціалістам сільського господарства належить велика роль у забезпеченні потреб населення України м'ясом, молоком, яйцями, медом, а також у забезпеченні легкої промисловості цінною сировиною (вовною, смушками, овчинами).

Мета вивчення дисципліни полягає у підготовці фахівців професійного рівня спроможних самостійно займатися тваринництвом та бджільництвом із залученням теоретичних знань біології тварин і бджіл, особливостей технології їх розведення, утримання та виробництва продукції галузей.

Завдання дисципліни полягає у формуванні знань студентів з таких питань:

- народно - господарське значення різних галузей тваринництва, біологічних особливостей тварин;
- екстер'єрні та конституційні особливості тварин та птиці в зв'язку з їх напрямком продуктивності;
- оцінка продуктивних якостей сільськогосподарських тварин;
- значення кількісної та якісної потреби в кормах;
- біології бджолиних сімей, їх життєвого циклу протягом року;
- основних правил утримання та розведення бджіл;
- кормової бази бджільництва;

Програма навчальної дисципліни «Тваринництво і бджільництво» відповідає освітньо-професійній програмі підготовки фахівців ОР «Бакалавр» спеціальності 201 «Агрономія» та охоплює передбачені стандартом змістові частини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: - анатома – фізіологічні та біологічні особливості тварин різних видів, пов'язані з їх утриманням, доглядом, годівлею, відтворенням;

- закономірності росту і розвитку тварин ;
- зв'язок продуктивності сільськогосподарських тварин з їх годівлею, якістю кормів, а також породними особливостями тварин;
- біологічні, організаційні, економічні закономірності процесів виробництва, первинної переробки та реалізації продукції бджіл;
- медоноси, медоносну базу та шляхів її поліпшення;
- організацію бджолозапилення ентомофільних рослин;
- організацію медового конвеєра та кочівлі бджіл;

вміти: оцінювати екстер'єр, конституцію, кондиції сільськогосподарських тварин, проводити добір і підбір, визначати середньодобовий приріст живої маси тварин, підбирати методи розведення, надавати допомогу під час пологів, діагностувати вагітність самок, вміти організувати збалансовану годівлю, заготовляти та обліковувати корми, організувати та обладнувати пасіку, проводити комплектування бджолиних сімей, проводити ревізії на пасіці, відкачувати мед.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовна частина I «Основи тваринництва»

Тема 1. Народно – господарське значення галузей тваринництва

1. Предмет і задачі курсу.
2. Роль тварин в житті суспільства
3. Галузі тваринництва України.

Тема 2. Технологія виробництва продукції скотарства

1. Молочна продуктивність корів. Молоко. Склад молока.
2. Лактація та її тривалість. Фактори, що впливають на рівень та якість молока.
3. Племінна робота у молочному скотарстві.
4. Поняття технологія. Технологічні ланки виробництва молока.
  - 4.1. Годівля та техніка годівлі ВРХ.
  - 4.2. Системи водонапування.
  - 4.3. Способи утримання корів.
  - 4.4. Ветеринарний захист стада.
  - 4.5. Відтворення стада.
  - 4.6. Доїння корів.
  - 4.7. Первинна обробка та зберігання молока.
  - 4.8. Системи видалення та зберігання гною.

Тема 3. Технологія виробництва продукції свинарства

1. Народного господарське значення, стан і перспективи розвитку свинарства.
2. Біологічні особливості свиней
3. Відтворення стада.
4. Формування виробничих груп.
  - 4.1. Підготовка свиноматок до опоросу та його проведення.
  - 4.2. Вирощування поросят – сисунів, їх відлучення.
  - 4.3.. Вирощування ремонтного молодняка.
5. Системи утримання свиней.
6. Різні види відгодівлі свиней.

Тема 4. Технологія виробництва продукції птахівництва

1. Значення продуктів птахівництва для харчування людей.
2. Яєчна продуктивність птахів.
3. М'ясна продуктивність с.-г. птахів.
4. Поняття про утримання птахів.
5. Породи і кроси яєчних та м'ясних курей.
6. Технологія виробництва харчових яєць.
7. Технологія виробництва м'яса птиці.

Тема 5. Основи розведення сільськогосподарських тварин

1. Конституція сільськогосподарських тварин.
2. Екстер'єр сільськогосподарських тварин.
3. Продуктивність тварин.

4. Індивідуальний розвиток с/г тварин.
5. Облік росту с.-г. тварин.
6. Порода та її структура.
7. Відбір і підбір с. – г. тварин.
8. Методи розведення сільськогосподарських тварин

Тема 6. Основи годівлі сільськогосподарських тварин

1. Хімічний склад кормів.
2. Перетравність кормів.
3. Класифікація кормів.
4. Типи годівлі сільськогосподарських тварин.

Змістовна частина II «Біологія бджолої сім'ї»

Тема 1. Народногосподарське значення бджільництва

1. Історія бджільництва.
2. Видатні бджолярі.
3. Сучасний стан бджільництва.

Тема 2. Біологічні особливості медоносних бджіл.

1. Походження бджіл.
2. Породи бджіл
3. Біологічні особливості бджолої сім'ї

Тема 3. Продукти бджільництва.

1. Характеристика продуктів бджільництва:
  - мед
  - віск
  - прополіс
  - пилок
  - маточне молочко
  - бджолої отрута

Тема 4. Кормова база бджільництва і запилення ентомофільних культур

1. Загальна характеристика медоносних рослин.
2. Нектар і нектарники.
3. Виділення і збирання нектару.
4. Падь.
5. Квітковий пилок.
6. Використання і поліпшення медоносної бази.
7. Запилення с.-г. культур.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовна частина I «Основи тваринництва»												
Тема 1. Народно – господарське значення галузей тваринництва	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	6
Тема 2. Технологія виробництва продукції скотарства	2	2	-	-	-	8	8	2	2	-	-	4
Тема 3. Технологія виробництва продукції свинарства	2	2	-	-	-	7	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Технологія виробництва продукції птахівництва	2	2	-	-	-	7	8	-	-	-	-	8
Тема 5. Основи розведення сільськогосподарських тварин	4	2	2	-	-	-	8	-	-	-	-	8
Тема 6. Основи годівлі сільськогосподарських тварин	30	2	6	-	-	-	8	2	2	-	-	4
Разом за змістовною частиною I	44	12	10	-	-	22	48	6	6	-	-	36
Змістовна частина 1 «Біологія бджолої сім'ї»												
Тема 7. Народногосподарське значення бджільництва	14	2	-	-	-	12	4					4
Тема 8. Біологічні особливості медоносних бджіл	14	2	2	-	-	10	12	2	2	-	-	8
Тема 9. Продукти бджільництва	8	2	6	-	-	-	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Кормова база бджільництва і запилення ентомофільних культур	10	4	6	-	-	-	14	-	-	-	-	14
Разом за змістовною частиною II	46	10	14	-	-	22	42	4	4	-	-	34
Усього годин за дисципліну	90	22	24	-	-	44	90	10	10	-	-	70

4. Теми лекційних занять

№ з/п	Змістова частина	Назва теми	Кількість годин
1	I	Народно – господарське значення галузей тваринництва	2
2		Технологія виробництва молока	2
3		Технологія виробництва свинини	2
4		Технологія виробництва продукції птахівництва	2
5		Основи розведення сільськогосподарських тварин	2
6		Основи годівлі сільськогосподарських тварин	2
Всього за I частину			12
7	II	Народногосподарське значення бджільництва	2
8		Біологічні особливості медоносних бджіл	2
9		Продукти бджільництва	2
10		Кормова база бджільництва і запилення ентомофільних культур	4
Всього за II частину			10
Всього годин			22

5. Теми практичних занять

№ з/п	Змістова частина	Назва теми	Кількість годин
1	I	Розрахунок поголів'я та структури стада тварин	2
2		Основні статті і розвиток їх у тварин різного напрямку продуктивності	2
3-4		Типи годівлі і типові раціони	4
5		Тестовий контроль знань відповідно теми частини	2
Всього за I частину			10
6	II	Особливості зовнішньої будови робочої бджоли, матки та трутня	2
7		Інвентар пасіки	2
8		Сорти меду, відкачування та обробка меду, додаткова продукції бджільництва	2
9		Навощування рамок штучною вощиною	2
10		Основні шкідники та хвороби бджіл	2
11		Календар цвітіння медоносних рослин	2
12		Тестовий контроль знань відповідно теми частини	2
Всього за II частину			14
Всього годин			24

6. Самостійна робота

Змістова частина	п/п	Тема заняття	Кількість годин
I	1	Технологія виробництва яловичини	8
	2	Типи та обладнання приміщень для ведення конярства	7
	3	Біологічні особливості овець, конституція, екстер'єр	7
Всього за I частину			22
II	4	Організація пасіки	12
	5	Методи розведення бджіл. Селекційно-племінна робота з бджолами	10
Всього за II частину			22
Всього за дисципліну			44

7. Методи навчання

1. Словесні методи навчання:

- пояснення;
- навчальна дискусія.

2. Наочні методи навчання:

- ілюстрування;
- демонстрування;
- самостійне спостереження.

3. Практичні методи навчання:

- лабораторні роботи.

4. Методи комп'ютерних технологій:

- методи роботи з Інтернет - ресурсом;
- методи програмного навчання.

8. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи контролю:

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;
- тестування;

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістова частина I					Змістова частина II					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

10. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 -100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Змістова частина		Назва методичного забезпечення.
I	1.	Тестові завдання для проведення підсумкового контролю знань з дисципліни “Тваринництво і бджільництво” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти четвертого року навчання денної форми. Спеціальність: 201 «Агрономія». Освітньо-професійна програма: «Агрономія». Факультет: агрономічний. Змістова частина I “Основи тваринництва”. НМВ ДВНЗ «ХДАУ», 2019. 16 с.
II	2.	Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни “Тваринництво і бджільництво” для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти четвертого року навчання денної форми. Спеціальність: 201 «Агрономія». Освітньо-професійна програма: «Агрономія». Факультет: агрономічний. Змістова частина II «Біологія бджолоїної сім'ї» НМВ ДВНЗ «ХДАУ» 2019. 48 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Технологія виробництва молока і яловичини / В.І. Костенко, Й.З. Сірацький, Ю.Д. Рубан та ін. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 530 с.
2. Костенко В.І. Технологія виробництва молока і яловичини. Практикум. – К.: Агроосвіта, 2014. – 456 с.
3. Технологія виробництва продукції свинарства: навч. посіб. / [Ю.В. Засуха, В.М. Волощук, В.О. Іванов та ін.]; За загал. ред. Ю.В. Засухи та В.М. Волощука – К.: ЦК «Компрінт». – 2016. – 535 с.
4. Свинарство і технологія виробництва свинини / [В.І. Герасимов, Л.М. Цищорський, Д.І. Барановський та ін.] – Харків: Еспада, 2003. – 448 с.
5. Свинарство: монографія / [В.М. Волощук, В.П. Рибалко, М.Д. Березовський та ін.]; за наук. ред. В.М. Волощука. – К.: Аграрна наука, 2014. – 592 с.
6. Технологія виробництва продукції птахівництва / В.П. Бородай, М.І. Вівчарство України. Монографія. – К.: Аграрна наука, 2014. – 614 с.
7. Іванова В.Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва: Курс лекцій. Миколаїв: МДАУ, 2009. – 245 с.
8. Мирось В.В., Ковтун С.Б. Практикум з бджільництва. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2014. – 192 с.
9. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство. – К.: Вища освіта, 2004. – 320 с.

Допоміжна

10. Технологія виробництва продукції тваринництва : Підруч. / О.Т. Бусенко, В.Д. Столюк, О.Й. Могильний та ін.; За ред. О.Т. Бусенка - К.: Вища освіта, 2005 – 496 с.
11. Поліщук В.П. Бджільництво: Підручник. – К.: Вища шк., 2001. – 287 с.
1. Білик Е.В. Великий сучасний довідник бджоляра: 15000 корисних порад досвідчених пасічників для початківців та професіоналів. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2005. – 528 с.
12. Розведення сільськогосподарських тварин / М.З. Басовський, В.П. Буркат, Д.Т. Вінничук та ін.; за редакцією М.З. Басовського. – Біла Церква, 2001. – 400 с.
13. Гопка Б.М., Скоцик В.Є., Павленко П.М. Практикум з конярства. – К.: 2011. – 384 с.
14. Гопка Б.М., Скоцик В.Є., Судай В.Д. Нетрадиційне конярство. – К.: Вища освіта, 2008. – 191 с.

14. Інформаційні ресурси

URL: https://geoknigi.com/book_view.php?id=416

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2267>

URL: <https://tvarynnyctvoua.at.ua/load/>

URL: <http://presa.ua/tvarinnictvo-ta-veterinarija.html>

Мультимедійні програми:

1. Народно – господарське значення галузей тваринництва
2. Технологія виробництва продукції скотарства
3. Технологія виробництва продукції свинарства
4. Технологія виробництва продукції птахівництва
5. Основи розведення сільськогосподарських тварин
6. Корми та їх класифікація. Нормована годівля тварин
7. Народногосподарське значення бджільництва
8. Біологічні особливості медоносних бджіл
9. Продукти бджільництва
10. Кормова база бджільництва і запилення ентомофільних культур

Віддруковано в навчально-методичному відділі Державного вищого
навчального закладу «Херсонський державний аграрний університет»
73000, Україна, м. Херсон, вул. Стрітенська, 23